

Załącznik do Uchwały
Nr XXV/144/17
Rady Gminy Krzeszów
z dnia 1 marca 2017 r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE KRZESZÓW
NA LATA 2017-2019**

Krzeszów 2017 r.

Wstęp

Gminny Program Wsparcia Rodziny w Gminie Krzeszów na lata 2017-2019, zwany dalej Programem, opracowano w oparciu o art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (j.t. Dz.U. z 2016 r., poz.575 z późn.zm.) w myśl, którego gmina zobowiązana jest do opracowania i realizacji 3 – letniego gminnego programu wspierania rodziny oraz tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Obowiązek ten realizowany jest przy wzajemnej współpracy i współdziałaniu odpowiednich służb publicznych, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych, a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z pomaganiem rodzinie

Pierwszy Program Wsparcia Rodziny w Gminie Krzeszów opracowano na lata 2014-2016. Program ten został przyjęty Uchwałą nr XXXII/230/14 Rady Gminy Krzeszów z dnia 27 marca 2014 roku i był odpowiedzią na obowiązek nałożony na samorządy ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w zakresie podejmowania działań wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Gminny Program Wsparcia Rodziny wyznacza zespół planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Rodzina jako podstawowa komórka życia społecznego jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka, kształtującym jego osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka.

Rodzina dysfunkcyjna to taka, w której występują poważne nieprawidłowości w zaspokajaniu podstawowych potrzeb biologicznych i psychospołecznych dziecka.

Sprawowanie władzy rodzicielskiej podlega głównie opiece i wychowaniu dziecka oraz dbałości o jego prawidłowy rozwój, ochronę zdrowia, umożliwienie edukacji oraz rozwijanie talentów. Powinna ona przede wszystkim chronić interes dziecka oraz realizować w praktyce zasadę ochrony jego dobra. Dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską do pełnoletności tj. ukończenia 18 roku życia. Instytucja władzy rodzicielskiej ma służyć przede wszystkim ochronie dobra dziecka. W sytuacji, gdy przez patologię w środowisku rodzinnym, nieudolność wychowawczą rodziców bądź pozostawienie w sytuacji kryzysowej, dobro to jest zagrożone, dziecko powinno być chronione przez władze publiczne.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcjonalną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

Problemy występujące w takiej rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Alkoholizm, narkomania, przemoc, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czyli długotrwałego bezrobocia. Są one najczęściej przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Dlatego jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną.

Celem polityki prorodzinnej państwa z punktu widzenia ochrony dobra dziecka jest wspieranie i pomoc ukierunkowana na przezwyciężenie trudności i usamodzielnienie poprzez wskazanie sposobów wyjścia z sytuacji kryzysowej i odpowiednie wsparcie materialne.

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy kierować się zasadą podstawowej roli rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Podstawową zasadą Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona prawna rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Rodzina to podstawowa komórka społeczna składająca się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Stanowi ona pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze z którym styka się dziecko. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych.

Podmiotem realizującym wsparcie rodziny na poziomie Gminy Krzeszów jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie.

1. Uwarunkowania prawne sprzyjające realizacji programu

Zadania przyjęte do realizacji, w ramach niniejszego Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (j.t. Dz. U. Nr 78 poz. 483 z późn.zm.);

Konwencję o prawach dziecka;

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (j.t. Dz. U. z 2016 r., poz. 575 z późn.zm);

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390);

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz. U. z 2016 r., poz. 487 z późn.zm.);
Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (j.t. Dz. U. z 2016 r., poz. 224 z późn.zm.);
Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (j.t. Dz. U. z 2016 r., poz. 930 z późn.zm.);
Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (j.t. Dz. U. z 2016 roku poz.1817);
Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r., poz. 2082 z późn.zm.);
Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2016 r., poz. 1654);
Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2016 r., poz. 157);
Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r., o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (tj. Dz.U. z 2016 r., poz.1860);
Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz.U. z 2016 r, poz. 546 z późn.zm.);
Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r., o Karcie Dużej Rodziny (tj. Dz.U. z 2016 r., poz.1863 z późn.zm.).

2. Rodzina w ujęciu przepisów prawa polskiego

Prawo rodzinne należy do najobszerniejszych jak i też najtrudniejszych gałęzi prawa. Dotyczy ono osobistego charakteru stosunków międzyludzkich i powinno mieć na uwadze zarówno dobro rodziny jak też dobro małoletnich dzieci. Odpowiednia regulacja prawna może istotnie ułatwić funkcjonowanie, sprzyjać integracji i trwałości stosunków wewnątrz rodziny.

Z uwagi na swą społeczną doniosłość prawo rodzinne zaliczane są do tych, których ochrona jest w szczególności sposób rozbudowana. Przez ochronę tych praw należy rozumieć wszelkie instytucje prawa, które wspomagają i umacniają prawno – rodzinną sytuację jednostki. Biorąc pod uwagę rangę rodziny oraz zakres ochrony praw rodzinnych polskie prawo wyróżnia następujące rodzaje tejże ochrony:

- **ochrona konstytucyjna** określająca podstawowe prawa i obowiązki jakie zapewnia ustawa zasadnicza;
- **ochrona cywilnoprawna** zawarta głównie w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, a także kodeksie cywilnym i kodeksie pracy;
- **ochrona karna zawarta w przepisach kodeksu karnego**, w którym czyny

dokonane na szkodę rodziny traktowane są jako przestępstwa.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Konstytucja z 1997 roku zawiera zapisy dotyczące rodziny. Przede wszystkim na podstawie art. 18 zapewniono rodzinie prawną ochronę, co wyraża się w zapisie następującej treści: "małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej". Fakt ochrony potwierdza również zapis art. 47 Konstytucji, który stanowi: "każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym". Konstytucja obliuguje także do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej kobietom ciężarnym. Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy ze strony władz. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Art. 33 określa podstawową zasadę równości kobiety i mężczyzny we wszystkich dziedzinach życia, co należy uwzględniać przy stanowieniu i interpretacji przepisów, które normują stan cywilny oraz władzę rodzicielską również w przypadku rozłączenia rodziców. Zasada równouprawnienia kobiety i mężczyzny stanowi podstawową zasadę polskiego prawa rodzinnego. Z kolei uregulowania dotyczące wzajemnych relacji rodziców i dzieci określa art. 48 Konstytucji, na podstawie którego rodzice mają prawo do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka oraz wolność jego sumienia i wyznania, a także przekonania.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy został uchwalony w 1964 roku. Od tamtej pory był wielokrotnie nowelizowany. Jest on podstawowym aktem prawnym, który reguluje problemy rodziny w polskim ustawodawstwie, a także stanowi podstawę orzecznictwa sądów rodzinnych. Kodeks ten reguluje przede wszystkim stosunki rodzinne związane z zawarciem małżeństwa oraz skutkami tego zdarzenia tj.:

- wspólność majątkową;
- ustanie małżeństwa;
- macierzyństwo i ojcostwo;
- władzę rodzicielską;
- obowiązek alimentacyjny;
- opiekę i kuratelę.

Kodeks ustanawia wzajemne relacje między rodzicami, a dziećmi oraz formę i sposób sprawowania władzy rodzicielskiej. Reguluje to głównie następujący zapis: “rodzice i dzieci obowiązani są wspierać się wzajemnie”. Kodeks stanowi również, że dziecko pozostaje do pełnoletności pod władzą rodzicielską, która przysługuje obojgu rodzicom i obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz jego wychowaniem. Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny. Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Zobowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka oraz przygotowywać je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa, stosownie do jego uzdolnień. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, każde z nich jest zobowiązane i uprawnione do jej wykonywania, jednakże o ważnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie.

Prawo karne

W polskim kodeksie karnym wyodrębniono rozdział XXVI dotyczący przestępstw przeciwko rodzinie i opiece, w którym następujące czyny sklasyfikowane są jako przestępstwa:

- bigamia;
- fizyczne lub psychiczne znęcanie się nad najbliższą lub inną osobą, która pozostaje w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy;
- rozpijanie małoletniego;
- uchylanie się od obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej;
- porzucenie małoletniego do lat 15;
- uprowadzenie lub bezprawne zatrzymanie małoletniego poniżej lat 15;

Za wyżej wymienione przestępstwa obowiązuje system kar (przepisów prawa), które zawierają normy określające czyny jakie są zabronione jako przestępstwo i odpowiedzialność karna za ich popełnienie. Przestępstwo jako czyn, czyli szereg ruchów, zachowań, które widziane są zewnątrz.

Ustawa o pomocy społecznej

Oprócz kodeksu rodzinnego i opiekuńczego występuje wiele innych ustaw do których można się odwołać, dokonując analizy prawnej ochrony rodziny. Istotne znaczenie w tym zakresie mają regulacje przedstawione w ustawie o pomocy społecznej w świetle której, zgodnie z art. 6 ust. 14 “rodzina oznacza osoby spokrewnione lub niespokrewnione

pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Ustawa określa również zasady, rodzaj, cel przyznanej rodzinie pomocy. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Z kolei na podstawie art. 7 pomocy tej udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

ubóstwa,

sieroctwa,

bezdomności,

bezrobocia,

niepełnosprawności,

długotrwałej lub ciężkiej choroby,

przemocy w rodzinie,

potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,

bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,

braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze,

trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,

trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,

alkoholizmu lub narkomanii,

zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,

klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Celem pomocy jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Od 2011 roku Ustawodawca objął szczególną ochroną i pomocą rodziny przeżywające trudności w wychowaniu i opiece nad dziećmi. Ustawa nakłada na gminy szereg zadań własnych, m.in:

- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji

opiekuńczo-wychowawczych przez:

- zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
- prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Ustawa wprowadziła do systemu pomocy osobę asystenta rodziny, który ma pełnić zasadniczą rolę we wspieraniu rodziny i dziecka. Asystenci mogą proponować realną pomoc, a także dokonując analizy sytuacji poszczególnych rodzin, proponować najskuteczniejsze wsparcie i kierować osoby zainteresowane do uczestnictwa w grupach samopomocowych, programach lub współpracy z pracownikami socjalnymi bądź specjalistami. Asystent rodziny z założenia ma pomagać rodzinie w środowisku i towarzyszyć w rozwiązywaniu trudnych sytuacji, jego elastyczny zadaniowy czas pracy dostosowany będzie do rytmu życia rodziny i jej realnych potrzeb.

Do funkcji asystenta rodziny zaliczono :

wsparcie psychiczne – emocjonalne

funkcję diagnostyczno – monitorującą

funkcję opiekuńczą

funkcję doradczą

funkcję mediacyjną

funkcję wychowawczą

funkcję motywująco – aktywizującą

Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary:

bezpośrednią pracę z rodzinami

pośrednią pracę z dziećmi

działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny

informowanie i poradnictwo

Celem pomocy rodzinie jest niedopuszczenie do umieszczenia dzieci w pieczy

zastępczej, bądź stworzenie warunków do jak najszybszego powrotu dzieci do domu. Praca asystenta rodziny ze względu na jej charakter (towarzyszenie rodzinie w środowisku) może być skutecznym narzędziem w szybkiej poprawie funkcjonowania rodzin mających przejściowe trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo wychowawczych.

3. Dokumenty lokalne sprzyjające realizacji programu:

- ✓ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Krzeszów na lata 2016-2025
- ✓ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Krzeszów na lata 2014-2020
- ✓ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- ✓ Gminny Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Narkomanii
- ✓ Szkolne Programy Profilaktyczne

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Krzeszów na lata 2017-2019 opracowano w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jest on również jednym z elementów realizacji postanowień w/w ustaw.

Podmiotem realizującym program na poziomie Gminy jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie, którego ustawowym zadaniem jest organizowanie i wykonywanie zadań związanych z zaspokojeniem potrzeb jednostek i rodzin pozostających w trudnej sytuacji życiowej poprzez rozpoznawanie tych potrzeb, bezpośrednio i pośrednio udzielanie świadczeń w formie pieniężnej, rzeczowej lub usługowej. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 wyznacza priorytety i cele do realizacji oraz wskazuje na przebieg procesu monitorowania programu.

Rodziny dysfunkcyjne wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań, które mogą być skuteczne przy współpracy wszystkich podmiotów i służb zajmujących się wspieraniem rodziny.

4. Diagnoza sytuacji rodzin w Gminie Krzeszów

Gminę Krzeszów według stanu na dzień 31.12.2016 rok zamieszkiwało **4 283** mieszkańców. Z danych wynika, że liczba mieszkańców gminy Krzeszów systematycznie maleje.

Diagnoza lokalna dotycząca funkcjonalności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych została dokonana w oparciu o dane z Ośrodka Pomocy Społecznej. Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzeszowie. System pomocy społecznej w 2016 roku obejmował wsparciem 204 rodzin, w których przebywało 637 osób.

Liczba mieszkańców Gminy Krzeszów w roku 2016 wyniosła 4 283, w tym dzieci - 768

Z pomocy społecznej w roku 2016 korzystało 204 rodzin , w tym rodziny z dziećmi – 98

Liczba osób uprawnionych do świadczeń rodzinnych - 300

Liczba osób uprawnionych do pobierania świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego – 18

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2016.

Rok	Liczba rodzin ogółem	Rodziny z dziećmi ogółem	1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 dzieci	5 dzieci i więcej
2014	222	102	23	39	25	12	1
2015	258	119	30	53	25	8	1
2016	204	98	25	40	24	7	2

Z przedstawionej tabeli wynika, że w latach 2014 - 2016 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej maleje.

Zadaniem Ośrodka jest przede wszystkim zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osobom wymagającym pomocy w codziennym życiu. Zakres i formy pomocy są zróżnicowane. Zależą one od sytuacji życiowej osób wymagających pomocy.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzeszowie wynika, że w latach 2014-2016 udzielono wsparcia rodzinom w związku z występującymi problemami:

Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2014 roku

Wyszczególnienie	Rok 2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rodziny ogółem	222	706
Rodziny z dziećmi ogółem	102	491
Rodziny niepełne ogółem	12	44
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	43	107

Powody przyznania pomocy finansowej i w naturze w 2014 roku.

Powód trudnej sytuacji życiowej		
	ogółem	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	115	439
Sieroctwo	1	1
Bezdomność	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	23	148

Bezrobocie	84	324
Niepełnosprawność	44	128
Długotrwała lub ciężka choroba	86	255
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	16	73
w tym: rodziny niepełne	9	36
rodziny wielodzietne	1	9
Przemoc w rodzinie	5	20
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	19	54
Narkomania	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0
Zdarzenie losowe	3	11
Sytuacja kryzysowa	3	20
Kłeska żywiołowa	0	0

Źródło. Sprawozdanie roczne OPS, stan na 31.12.2014r.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2015 roku

Wyszczególnienie	Rok 2015	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rodziny ogółem	258	843
Rodziny z dziećmi ogółem	119	549

Rodziny niepełne ogółem	15	52
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	51	123

Powody przyznania pomocy finansowej i w naturze w 2015 roku.

Powód trudnej sytuacji życiowej		
	ogółem	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	135	477
Sieroctwo	1	1
Bezdomność	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	19	125
Bezrobocie	93	336
Niepełnosprawność	63	166
Długotrwała lub ciężka choroba	107	300
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	21	85
w tym: rodziny niepełne	13	47
rodziny wielodzietne	1	9
Przemoc w rodzinie	8	31
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	21	54
Narkomania	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0
Zdarzenie losowe	3	8

Sytuacja kryzysowa	0	0
Kłęska żywiołowa	0	0

Źródło. Sprawozdanie roczne OPS, stan na 31.12.2015r.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2016 roku

Wyszczególnienie	Rok 2016	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rodziny ogółem	204	637
Rodziny z dziećmi ogółem	98	464
Rodziny niepełne ogółem	16	61
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	51	125

Powody przyznania pomocy finansowej i w naturze w 2016 roku.

Powód trudnej sytuacji życiowej		
	ogółem	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	118	415
Sieroctwo	1	1
Bezdomność	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	17	108
Bezrobocie	75	276

Niepełnosprawność	66	188
Długotrwała lub ciężka choroba	98	263
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	20	83
w tym: rodziny niepełne	13	48
rodziny wielodzietne	2	14
Przemoc w rodzinie	7	28
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	14	39
Narkomania	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	5
Zdarzenie losowe	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0
Kłęska żywiołowa	0	0

Źródło. Sprawozdanie roczne OPS, stan na 31.12.2016 r.

Położenie Gminy Krzeszów

Gmina Krzeszów położona jest w północnej części województwa podkarpackiego oraz południowo-wschodniej części powiatu nizańskiego, graniczy z województwem Lubelskim. Gmina leży w rejonie Zapadliska Przedkarpackiego, w zlewni rzeki San. Od południa graniczy z gminami Kuryłówka, Leżajsk i Nowa Sarzyna, od strony zachodniej z gminą Nowa Sarzyna i Rudnik nad Sanem, od północnej z gminami Ulanów i Harasiuki, z kolei od wschodu z gminami Potok Górny (powiat Biłgoraj, woj. lubelskie) i Kuryłówka.

Mapa województwa podkarpackiego

Powierzchnia gminy Krzeszów wynosi 6 232 ha (62 km²), co stanowi około 8% powierzchni powiatu niżańskiego, (z czego wynika, iż jest najmniejszą z gmin wchodzących w skład tego powiatu) oraz 0,35% województwa podkarpackiego.

Podział administracyjny gminy Krzeszów to dwanaście sąsiadujących ze sobą sołectw:

Koziarnia I, Koziarnia II, Krzeszów, Krzeszów Dolny, Podolszynka Ordynacka, Podolszynka Plebańska, Kamionka Dolna, Kamionka Górna, Bystre, Łazów, Kustrawa, Sigielki.

Mapa Gminy Krzeszów

Gminę Krzeszów w 2016 roku zamieszkiwało 4 283 mieszkańców , co stanowi 6% udziału w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu niżańskiego. Na badanym obszarze zamieszkiwało 2 122 mężczyzn oraz 2 164 kobiet. Gmina jest najmniej zaludnioną jednostką terytorialną powiatu. Od 2010 roku zauważalny jest systematyczny spadek ogólnej liczby ludności. Od wskazanego czasu liczba populacji zmniejszyła się o 62 osoby. Owa ujemna tendencja jest charakterystycznym zjawiskiem niemal dla całego powiatu: Nisko -154, Ulanów -171, Harasiuki -128, Jarocin -27, Rudnik nad Sanem -8, jedynie gmina Jeżowe odnotowała dodatni bilans +61.

Najliczniej zamieszkałe sołectwo gminy to Krzeszów, w 2016 roku mieszkało w Krzeszowie 726 osób. Gęstość zaludnienia na tym obszarze wynosi 377,3 osób na km². Drugie miejsce pod względem liczby populacji zajmuje sołectwo Bystre – 546 osób, a następnie Kamionka Górna – 296 osób. Z kolei najwyższa gęstość zaludnienia na km² w pozostałych sołectwach

występuje w Koziarni I (112,3 os./km²), Koziarni II (95,00 os./km²) oraz Podolszynie Ordynackiej (92,5 os./km²).

Podobnie jak w skali powiatu nizańskiego, tak również w gminie Krzeszów przyrost naturalny przyjmuje wartość ujemną. Wskaźnik ujemny utrzymuje się od 2010 roku, kiedy osiągał wartość – 4, a w 2014 roku szacuje się na poziomie – 18. Gmina zajmuje szóste miejsce pod względem ujemnego przyrostu naturalnego w porównaniu do pozostałych gmin powiatu.

Ogólna liczba zgonów gminy jest wyższa od liczby urodzeń w badanym okresie. Jest to tendencja charakterystyczna dla każdej z gmin powiatu, ale również dla całego kraju z uwagi na ogólne starzenie się społeczeństwa.

Placówki oświatowe działające na terenie gminy:

1. Przedszkole Gminne w Krzeszowie
2. Zespół Szkół w Krzeszowie
3. Publiczna Szkoła Podstawowa w Bystrem

Dane teleadresowe placówek oświatowych Gminy Krzeszów

1. Przedszkole Gminne w Krzeszowie

ul. Rynek 7

37-418 Krzeszów

2. Zespół Szkół w

ul. Ulanowska 7

37-418 Krzeszów

szkoła podstawowa + gimnazjum

3. Publiczna Szkoła Podstawowa w Bystrem Bystre 72a

37-418 Krzeszów

szkoła podstawowa +oddział przedszkolny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej Gminy Krzeszów

W Przedszkolu Gminnym w Krzeszowie funkcjonuje oddział przedszkolny - klasa „0” oraz dwa oddziały dzieci młodszych. Przedszkole ze względu na swoje zaplecze dydaktyczne może rocznie przyjąć 61 wychowanków. Do przedszkola uczęszczają dzieci w wieku od 3 do 6 lat z terenu Gminy Krzeszów z następujących miejscowości: Krzeszów, Krzeszów Dolny, Koziarnia, Podolszynka Ordynacka, Podolszynka Plebańska, Kamionka Górna, Kamionka Średnia, Kamionka Dolna, Kamionka - Kolonia, Bystre.

Szkoła w Bystrem jest sześcioletnią Publiczną Szkołą Podstawową o strukturze klas I – VI. Przy szkole funkcjonuje oddział przedszkolny, do którego uczęszczają obowiązkowo dzieci 5 - letnie oraz 6-letnie. W szkole naukę pobierają dzieci zamieszkałe w obwodzie szkoły z miejscowości Bystre, Kustrawa, Łazów, Sigielki. Budynek szkoły tworzą dwa obiekty. Ilość uczniów, wychowanków w roku szkolnym 2015/2016: 83 osoby.

Zespół Szkół w Krzeszowie to połączenie szkoły podstawowej obejmującej swym obowiązkiem edukacyjnym dzieci od I do VI klasy szkoły podstawowej oraz gimnazjum - I - III. Budynek szkoły ma charakter trójkondygnacyjny z zachowaniem podziału na Szkołę Podstawową i Gimnazjum. Ilość uczniów w roku szkolnym 2015/2016: 267 osób

Na terenie gminy Krzeszów nie funkcjonuje ani jedna placówka opiekuńczo wychowawcza typu żłobek. Najmłodsi mieszkańcy gminy, od czwartego miesiąca życia do 3 lat nie mogą korzystać z profesjonalnej opieki, czego skutkiem bardzo często jest rezygnacja jednego z rodziców z dotychczas wykonywanej pracy zawodowej lub ograniczenia w jej podjęciu.

Służba zdrowia

Usługi zdrowotne w ramach podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Krzeszów w 2016 roku świadczone były przez dwa podmioty niepubliczne. Mieszkańcy korzystali z podstawowej opieki rodzinnej, praktyki pielęgniarstwa środowiskowo – rodzinnej, praktyki położniczej środowiskowo – rodzinnej oraz lekarza medycyny sportowej.

Liczba udzielonych porad medycznych od 2010 do 2014 roku wzrosła o 1921. Wskazuje to

na fakt, iż mieszkańcy gminy z większą intensywnością korzystają z konsultacji specjalistów, w większym stopniu dbają o swoje zdrowie i dobre samopoczucie. Wzrost udzielanych rocznie porad wynika również ze zjawiska starzenia się społeczeństwa. Na tle innych gmin powiatu nizańskiego, gmina Krzeszów zajmuje czwarte miejsce pod względem liczby rocznie udzielanych porad medycznych. Na jednego mieszkańca gminy Krzeszów przypadło 6,5 udzielonych porad. W tej kwestii zajmuje pierwsze miejsce pośród wszystkich gmin powiatu nizańskiego. W sytuacjach wymagających konsultacji ze specjalistami mieszkańcy gminy muszą kierować się do Niska – miasta powiatowego, gdzie znajduje się szpital oraz punkt pogotowia ratunkowego bądź do innych dużych miast województwa podkarpackiego.

5. Zasoby Gminy

Program wspierania rodziny na lata 2017-2019 będzie służył realizacji gminnej polityki rodzinnej. Działania na rzecz dziecka i rodziny realizują instytucje opisane w poniższej tabeli.

Instytucje realizujące działania na rzecz dziecka i rodziny w Gminie Krzeszów:

1. Urząd Gminy Krzeszów, ul Rynek 2, 37-418 Krzeszów	Dowozy dzieci niepełnosprawnych, przyznawanie i wypłacanie stypendiów, współfinansowanie programów wspierających lokalną aktywność, edukację i aktywizację społeczną.
---	---

2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie, ul. Rynek 2, 37-418 Krzeszów	Praca socjalna, poradnictwo socjalne, rodzinne, wsparcie asystenta rodziny, pomoc finansowa, usługowa, rzeczowa, dożywianie dzieci w szkołach, aktywizacja społeczno-zawodowa, wspieranie aktywności lokalnej, organizacja wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci, Karta Dużej Rodziny, realizacja programu na rzecz rodziny Rodzina 500+ oraz ustawy „Za życiem”
3. Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krzeszowie	Przygotowywanie i realizowanie programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci, młodzieży, organizacja wypoczynku letniego, poradnictwo w zakresie uzależnień, kierowanie do prawnika i psychologa, świetlice wiejskie, - przeciwdziałanie problemom dotyczącym nadużywania alkoholu.
4. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Krzeszów przy OPS w Krzeszowie,	Wsparcie i pomoc rodzinom w przezwyciężeniu problemu przemocy w rodzinie.
5. Placówki oświatowo- wychowawcze z terenu gminy Pyrzyce: a. 2 szkoły podstawowe; b. 1 gimnazjum; c. 1 przedszkole; d. 1 punkt przedszkolny;	Działalność edukacyjno- wychowawcza, psychologiczno-edukacyjna, wsparcie pedagogiczne, psychologiczne dla rodziców i dzieci, realizacja szkolnych programów profilaktycznych i edukacyjnych. Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
6. Placówki służby zdrowia	Działalność w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej.

7. Parafie z terenu gminy i związki wyznaniowe	Działalność charytatywna, pomoc finansowa, organizowanie wypoczynku, wspieranie działań na rzecz rodziny i upowszechnianie pozytywnych wzorców rodziny.
8. Komisariat Policji w Rudniku nad Sanem Oddział Prewencji w Krzeszowie	Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i rodzinom na terenie Gminy Krzeszów.

Źródło: opracowanie własne.

W Gminie Krzeszów funkcjonuje szeroki wachlarz form pomocy dla dziecka i rodziny ze strony powyższych instytucji. Są to zarówno poradnictwa jak i konkretne usługi, które wspierają zwalczanie bezradności opiekuńczo-wychowawczej, zajmują się profilaktyką, walką z sytuacjami kryzysowymi, nałogami itp. Instytucje wspierają i pomagają, w stworzeniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej.

6. Cele Programu:

Cel główny: tworzenie warunków umożliwiających realizowanie spójnego systemu na rzecz wzmocnienia rodziny i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Cele szczegółowe:

- 1) Wsparcie materialne ubogich rodzin z dziećmi zagrożonych bezradnością;
- 2) Wspieranie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie i wyzwalamie zasobów tkwiących w rodzinach;
- 3) Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

7. Zadania realizowane w ramach Programu:

1. Cel szczegółowy I: Wsparcie materialne ubogich rodzin z dziećmi zagrożonych bezradnością.

ZADANIA	REALIZATORZY/ PARTNERZY	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI
Aktywizacja zawodowa rodzin z problemem bezrobocia	OPS Krzeszów, PUP Nisko	2017-2019
Świadczenie pomocy społecznej rodzinom, ze	OPS,	2017-2019

względu na trudne warunki materialne		
Pomoc w dostępie dzieci z rodzin wieloproblemowych do przedszkoli	OPS, Urząd Gminy	2017-2019
Zapewnienie dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin posiłków w szkole	OPS, Urząd Gminy, Szkoły	2017-2019
Pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w artykuły szkolne i podręczniki	OPS, Urząd Gminy, Szkoły	2017-2019
Udzielenie dzieciom i młodzieży stypendiów i zasiłków szkolnych	OPS, Urząd Gminy,	2017-2019
Współorganizowaniu wypoczynku dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin	OPS, Urząd Gminy	2017-2019
Organizacja wypoczynku letniego w formie kolonii z programem dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym	OPS, Urząd Gminy, GKRPA	2017-2019
Współpraca z instytucjami i organizacjami z poza terenu gminy zajmującej się pomocą rodzinie	OPS, GKRPA, Policja, Szkoły, PCPR Nisko, PUP Nisko, organizacje pozarządowe	2017-2019

2. Cel szczegółowy II: Wspieranie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie i wyzwalanie zasobów tkwiących w rodzinie

ZADANIA	REALIZATORZY/ PARTNERZY	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI
Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca m. in. na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym i rówieśniczym, promowanie funkcji rodziny wspierającej	OPS,	2017-2019
Zapewnienie opieki asystenta rodziny, rodzinom wykazującym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	OPS, Szkoły, Urząd Gminy	2017-2019
Rozbudowa sieci poradnictwa	OPS, GKRPA, Szkoły	2017-2019

rodzinnego oraz prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień od alkoholu i od innych środków psychoaktywnych		
Promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych, psychoedukacyjnych, skierowanych do rodziców i dzieci	OPS, GKRPA, Szkoły	2017-2019
Zapewnienie rodzinom z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych pomocy asystenta rodziny	OPS, Urząd Gminy	2017-2019
Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez sport, rekreację i kulturę	GOK Krzeszów, GKRPA	2017-2019
Przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży	OPS, Policja, Szkoły, GKRPA	2017-2019
Organizacja grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin z problemami wychowawczymi	OPS, GKRPA	2017-2019
Współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodzin z poza terenu gminy w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny	OPS, GKRPA, Policja, Szkoły, PCPR Nisko, PUP Nisko, organizacje pozarządowe	2017-2019

3. Cel szczegółowy III: Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży

ZADANIA	REALIZATORZY/ PARTNERZY	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI
Współpraca ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych	OPS	2017-2019
Wspieranie dzieci z rodzin nie posiadających możliwości finansowych w rozwijaniu uzdolnień	OPS, Urząd Gminy, Szkoły	2017-2019

Rozwój i wzbogacenie istniejących programów profilaktycznych o edukacyjnych	OPS, Szkoły, Policja, Urząd Gminy	2017-2019
Promowanie aktywności młodego pokolenia, poprzez wspieranie idei wolontariatu oraz inicjowanie programów wyłaniania liderów młodzieżowych w różnych sferach życia publicznego	OPS, Szkoły	2017-2019
Organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych	OPS, Szkoły	2017-2019
Uświadomienie rodzicom i opiekunom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży	OPS, Szkoły, Biblioteka	2017-2019

8. Sposób realizacji Programu

Do realizacji poszczególnych celów prowadzić będą działania, których wybór zostanie poprzedzony szczegółową analizą sytuacji rodziny. Podstawowym narzędziem służącym do diagnozy będzie rodzinny wywiad środowiskowy. Działania wspierające rodziny odnoszą pozytywny skutek gdy są prawidłowo rozpoznane oraz mają charakter profilaktyczny i ochronny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dziecka, kształtowanie właściwych wartości i norm w procesie wychowania.

9. Wspieranie rodziny jako główne zadanie gminy

Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny

Zgodnie z art. 176 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;

3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

- a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:

- a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego;

5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Oprócz ww. zadań własnych gmina realizuje zadania zlecone z zakresu administracji rządowej wynikające z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny, zgodnie z wytycznymi przekazywanymi przez wojewodę (art. 177 ustawy).

Praca z rodziną

Praca z rodziną ukierunkowana jest na wzmocnienie więzi uczuciowych, pomoc w integrowaniu rodziny z otoczeniem, pomoc w odbudowie funkcji opiekuńczo-wychowawczych, minimalizowanie czynników negatywnych dla dziecka. Praca na rzecz rodziny musi być prowadzona przez profesjonalnie przygotowaną kadrę w formie poradnictwa specjalistycznego, terapię, mediację pomoc prawną w zakresie prawa rodzinnego. W pracy z rodziną ważna jest koordynacja działań wszystkich instytucji i służb działających na rzecz rodziny. Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie realizuje działania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej poprzez szeroko rozumianą profilaktykę, budowę lokalnego systemu wsparcia we współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze profilaktyki ukierunkowanej na dziecko i rodzinę oraz zatrudnienie asystenta rodziny.

Asystent rodziny

Rodziny mające trudności w pełnieniu ról opiekuńczych i wychowawczych są wspierane przez asystenta rodzin, który jest zatrudniony w Ośrodku Pomocy Społecznej w Krzeszowie. Asystent pomaga rodzinie w przezwyciężaniu trudności związanych z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci. Jego zadaniem jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej i niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania sytuacji kryzysowej rodziny. Asystent rodziny pracuje z całą rodziną, ponieważ ich problemy są ściśle powiązane. Zadaniem asystenta rodziny jest wzbudzanie w podopiecznych wiary w swoje możliwości oraz motywowanie do podejmowania działań do tej pory uznawanych za niemożliwe. Przy wykonaniu swoich obowiązków asystent współpracuje z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami i osobami specjalizującymi się w dziedzinach na rzecz dziecka i rodziny.

Po zakończeniu pracy z rodziną asystent nadal monitoruje jej funkcjonowanie. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na jednego asystenta rodziny nie może przypadać więcej niż 15 rodzin.

W myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej asystentem rodziny może być osoba, która:

1. posiada:

- wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie lub praca socjalna lub
- wykształcenie wyższe na dowolnym kierunku uzupełnione szkoleniem z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną i udokumentuje co najmniej roczny staż pracy z dziećmi lub rodziną lub studiami podyplomowymi obejmującymi zakres programowy szkolenia i udokumentuje co najmniej roczny staż pracy z dziećmi lub rodziną, lub
- wykształcenie średnie i szkolenie z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną, a także udokumentuje co najmniej 3-letni staż pracy z dziećmi lub rodziną;

2. nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona;

3. wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego;
4. nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Do zadań asystenta rodziny należy wspieranie rodziny biologicznej mającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej oraz mającej inne problemy powodujące trudną sytuację życiową. W szczególności, zgodnie z art. 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzeszowie;
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;

- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą.
Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę, za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych rodziny oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystentów rodziny w poszczególnych latach

Rok	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Rodziny korzystające ze wsparcia asystenta rodziny	10	12	12

Źródło: Dane OPS w Krzeszowie

Wprowadzenie asystenta i jego praca z rodziną ma na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych rodziców, podniesienie poziomu ich odpowiedzialności za losy swojej rodziny, podniesienie umiejętności komunikacyjnych w rodzinie. W efekcie wspólne działania rodziny, asystenta i pracownika socjalnego, przy wsparciu wielu instytucji i organizacji, mają zapobiec rozpadowi rodziny i umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

W latach od 2014 do 2016 asystent rodziny prowadził pracę z rodzinami w miejscu ich zamieszkania. Wykonując swoje obowiązki asystent rodziny współpracował z różnymi instytucjami: szkołami, przedszkolem, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w Nisku, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Nisku, Urzędem Gminy oraz z placówkami ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi. Asystent rodziny brał udział w posiedzeniach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego dotyczących procedury „Niebieskiej Karty”.

Praca asystenta rodziny łączy w jednym miejscu wiele różnych działań, wymaga dużej wiedzy dotyczącej pracy z osobami dorosłymi i dziećmi, znajomości lokalnych zasobów społecznych, umiejętności godzenia różnych przekonań.

Realizacja „ Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2014”

Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie zgodnie z umową nr 56/A/2014 z dnia 30 maja 2014 r. zawartą pomiędzy Wojewodą Podkarpackim a Gminą Krzeszów realizował działania w ramach programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2014 „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”. Na realizację zadania pozyskano środki z dotacji w wysokości 13 519,00 zł. W ramach realizowanego zadania poniesiono łączny koszt w wysokości 15 393,00 zł.

Zadanie było realizowane od 08.07.2014 roku do 31.12.2014 roku. Głównym celem zadania było zatrudnienie w 2014 roku 1 asystenta rodziny, posiadającego kwalifikacje określone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w ramach zadania asystent rodziny realizował pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W okresie realizacji zadania wsparciem objęto 10 rodzin. Liczba osób w rodzinach objętych pracą asystenta rodziny to 44 w tym dzieci w liczbie 29.

Praca asystenta rodziny jest jednym z głównych narzędzi wspierania rodziny. Zadaniem asystenta rodziny jest całościowe wspieranie rodziny wychowującej dzieci, zagrożonej wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także poprzez pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności. Asystent rodziny ma za zadanie wspomagać rodzinę w osiągnięciu przez nią stabilizacji życiowej umożliwiającej wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W roku 2014 asystent rodziny pracował w ramach umowy zlecenia, co umożliwiło dostosowanie aktywności asystenta do indywidualnych potrzeb rodziny.

Realizacja „ Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2015”

Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie zgodnie z umową nr 63/A/2015 z dnia 3 lipca 2015 r. zawartą pomiędzy Wojewodą Podkarpackim a Gminą Krzeszów realizował działania w ramach programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2015 „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”. Na realizację zadania pozyskano środki z dotacji w wysokości 24 476,00 zł. W ramach realizowanego zadania poniesiono łączny koszt w wysokości 25 761,00 zł w tym środki własne 1285 zł.

Zadanie było realizowane od 01.01.2015 roku do 31.12.2015 roku. Głównym celem zadania było kontynuowanie zatrudnienia w 2015 roku 1 asystenta rodziny, posiadającego kwalifikacje określone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W ramach zadania asystent rodziny realizował pracę z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W okresie realizacji zadania wsparciem objęto 12, liczba dzieci w tych rodzinach 30.

W roku 2015 asystent rodziny pracował w ramach umowy zlecenia, co umożliwiło dostosowanie aktywności asystenta do indywidualnych potrzeb rodziny.

Realizacja „ Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2016”

Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie zgodnie z umową nr 68/A/2016 z dnia 22.08.2016 r. zawartą pomiędzy Wojewodą Podkarpackim a Gminą Krzeszów realizował działania w ramach programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2016 „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”. Na realizację zadania pozyskano środki z dotacji w wysokości 24 300 zł. W ramach realizowanego zadania poniesiono łączny koszt w wysokości 24 472,85 zł w tym środki własne 661,56 zł.

W roku 2016 asystent rodziny pracował w ramach umowy zlecenia.

W 2016 roku asystent rodziny pracował z 12 rodzinami w których było 30 dzieci.

Rodziny wspierające

Inną formą pomocy rodzinie wprowadzoną omawianą ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są rodziny wspierające, których zadaniem jest pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych, przy współpracy z asystentem rodziny.

Rodzina wspierająca ma aktywnie pomagać w przezwyciężeniu kryzysu w rodzinie wspieranej, a nie ją wyręczać. Formy takiej pomocy mogą być bardzo różnorodne, uzależnione są od uzgodnień między zainteresowanymi rodzinami i zależą od ich inicjatywy oraz pomysłowości. Współpraca między rodzinami daje możliwość dzielenia się doświadczeniem i ukazywania

praktycznych metod rozwiązywania problemów. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone rodzinom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia Wójt Gminy Krzeszów właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Z rodziną wspierającą Wójt Gminy Krzeszów zawiera umowę, która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy.

W Gminie Krzeszów obecnie nie ma rodzin pełniących funkcję wspierającą z uwagi na brak kandydatów do pełnienia tej funkcji.

Pracownicy socjalni podejmują szereg działań w celu tworzenia warunków do rozwoju rodzin wspierających. Między innymi pracownicy socjalni promują funkcję rodziny wspierającej w rozmowach z rodzinami udzielającymi nieformalnego wsparcia rodzinom dysfunkcyjnym, aczkolwiek żadna z nich nie chciała pomagać w sposób sformalizowany. Dodatkowo na tablicach ogłoszeń Urzędu Gminy Krzeszów i Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzeszowie umieszczono informację dotyczącą poszukiwania kandydatów do pełnienia roli rodziny wspierającej.

Placówki wsparcia dziennego

Placówki wsparcia dziennego stanowią jedną z form wspierania rodziny, mającą na celu udzielenie pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Placówki te zaspakajają podstawowe potrzeby bytowe, rozwojowe, emocjonalne i społeczne dziecka. Propagują właściwe postawy i wartości, których niejednokrotnie brak w rodzinie biologicznej dziecka oraz starają się zapobiegać powielaniu negatywnych wzorców międzypokoleniowych.

Zgodnie z art. 24 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej placówki wsparcia dziennego prowadzone są w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewniającej

dziecku opiekę, wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań,

- specjalistycznej, w szczególności organizują zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne,

- pracy podwórkowej, realizują działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Jedna placówka może jednocześnie realizować funkcje dwóch lub trzech form wsparcia dziennego.

Na terenie Gminy Krzeszów nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego ze względu na brak odpowiedniego lokalu do utworzenia placówki wsparcia dziennego w związku z powyższym jej funkcje przejęły Gminny Ośrodek Kultury, świetlice oraz Biblioteka.

Gminny Ośrodek Kultury powstał na mocy uchwały Rady Gminy nr XV/75/92 z dnia 17 lipca 1992 roku z późn. zm. W skład Gminnego Ośrodka Kultury wchodzi:

- Gminny Ośrodek Kultury
- Gminna Biblioteka Publiczna
- Świetlica wiejska w Podolszynie Plebańskiej
- Świetlica wiejska w Koziarni

Gminny Ośrodek Kultury swoją działalnością obejmuje miejscowości należące do Gminy Krzeszów. Realizuje swoje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury. Prowadzi wielokierunkową działalność zgodną z założeniami Państwa w dziedzinie polityki kulturalnej.

Stale formy pracy Gminnego Ośrodka Kultury w Krzeszowie, to między innymi:

- kółko plastyczne,
- kółko szachowe,
- warsztaty teatralne
- zajęcia taneczne,
- lekcje śpiewu,
- nauka gry na instrumentach - gitara, pianino, akordeon.

W Gminnym Ośrodku Kultury działa wielopokoleniowy, składający się z kilku grup wiekowych zespół wokalny-instrumentalny „SONANTE”, oraz Kapela Ludowa „Krzeszowianie”. Głównym celem działalności kapeli jest popularyzacja muzyki ludowej regionu rzeszowskiego oraz polskich tańców narodowych.

GOK organizuje min. wystawy malarskie, fotograficzne, spotkania z twórcami, konkursy plastyczne i recytatorskie, plenery malarskie oraz imprezy kulturalne i okolicznościowe, ferie zimowe, pikniki rodzinne. Jest również organizatorem imprezy „Powidlaki” poświęconej produktom lokalnym i tradycji smażenia powideł.

Gminna Biblioteka Publiczna

Gminna Biblioteka Publiczna w Krzeszowie powstała w 1949 roku. W 1991 roku Biblioteka została włączona w struktury Gminnego Ośrodka Kultury w Krzeszowie. Biblioteka obsługuje czytelników Gminy Krzeszów wychodząc naprzeciw potrzebom czytelniczym z zakresu księgozbioru, który jest uzupełniany w nowości biblioteczne. Udziela informacji bibliotecznych korzystając z księgozbioru podręcznego biblioteki, wskazuje odpowiednie źródła informacji i uczy jak należy z nich korzystać (lekcje biblioteczne, wycieczki do biblioteki). W 2011 r. w ramach środków uzyskanych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 zrealizowano projekt pod nazwą „Zwiększenie dostępności do internetu szansą na podniesienie jakości życia społeczności lokalnej Gminy Krzeszów”, w wyniku którego zakupiono cztery zestawy komputerów z oprogramowaniem, komputer przenośny i urządzenie wielofunkcyjne. Dzięki realizacji tego projektu czytelnia została wyposażona w nowy sprzęt komputerowy, który służy mieszkańcom i cieszy się dużym zainteresowaniem. Ponadto w 2010 roku Biblioteka zmieniła swój dotychczasowy wystrój, czytelnia i wypożyczalnia zostały wyposażone w nowe regały biblioteczne, stoiska pod komputery, biurka.

Partycypacja w kosztach utrzymania dzieci z Gminy Krzeszów umieszczonych w pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych, oraz zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. Zgodnie z ustawą zadaniem gminy jest szeroko pojęta profilaktyka, praca z rodziną i pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. Natomiast zadania związane ze sprawowaniem rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej przypisane zostały powiatom. W myśl ww. ustawy piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej (w rodzinie zastępczej) i instytucjonalnej (w placówce opiekuńczo-wychowawczej).

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za dziecko umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej, rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki. W pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej gmina ponosi 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w drugim roku - 30% a w trzecim i następnych latach - 50%. Do ww. wydatków zalicza się: świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym

domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, dodatek do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, dofinansowanie do wypoczynku dziecka, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, świadczenie przyznane w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki.

Wydatki na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej mają tendencję wzrostową. Analizy danych wskazują, że w kolejnych latach tendencja wzrostowa utrzyma się i Gmina Krzeszów będzie ponosić z tego tytułu coraz większe wydatki, gdyż pobyt większości dzieci współfinansowany będzie w wysokości 50%.

Od 2015 roku w pieczy zastępczej umieszczonych zostało 4 dzieci z terenu

Gminy Krzeszów. Do grudnia 2016 roku Gmina Krzeszów łącznie wydała na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej kwotę 5747,65 zł.

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

Rok	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	0	2	2
Koszty poniesione przez gminę na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej	0	591,87 zł	5155,78 zł

Źródło: Dane OPS w Krzeszowie

Nowe zadania wsparcia rodziny na poziomie gminy

W roku 2011 ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła różne

formy wsparcia rodziny na poziomie gminy, których celem jest osiągnięcie przez rodzinę, mającą problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, podstawowego poziomu stabilności życiowej, umożliwiającej jej wychowywanie dzieci. Podejmowane działania mają zapewnić rodzinie taką pomoc, aby w jej efekcie wyeliminowane zostało zagrożenie zabrania dziecka z rodziny lub zapewniony został szybki powrót do rodziny dziecka, które z uwagi na jego dobro, okresowo musiało zostać umieszczone poza rodziną.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”. Ww. ustawa wskazuje, że wsparcie we wskazanym zakresie będzie realizowane między innymi przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne realizujące wspieranie rodziny.

Nowo wprowadzone przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny, m. in. świadczeń gwarantowanych, do których szczególnie należy zapewnienie dostępności dla kobiet w ciąży oraz ich dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ustawa zakłada m.in., że rodziny uprawnione objęte będą pomocą asystentów rodziny na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nowe rozwiązanie prawne zapewnia dostęp do poradnictwa w zakresie wspierania rodziny. W jego ramach będzie można skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej (w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych), a także poradnictwa w zakresie przezwyciężania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. Dostępną pomoc koordynować ma asystent rodziny, którego zadaniem będzie opracowanie katalogu możliwej pomocy i występowanie „do odpowiednich podmiotów, w celu umożliwienia skorzystania ze wsparcia”.

Obecnie rolą asystenta jest wspieranie rodzin, które z różnych powodów nie radzą sobie z wychowaniem dzieci.

Z uwagi, iż jest to działanie nowe, bez wcześniejszych działań pilotażowych, trudno jest określić liczbę rodzin potrzebujących proponowanego wsparcia, niezbędne zasoby kadrowe i koszty realizacji zadania.

Analizując wyżej opisane dane można wyciągnąć wnioski, że w najbliższych latach pomoc będzie rozwijała się w kierunku większego wsparcia rodzin i dzieci. Obecnie obserwujemy pojawienie w rodzinach wielu problemów i trudności, które niejednokrotnie prowadzą do destabilizacji i rozpadu więzi rodzinnych. W rozwiązywaniu tych problemów często potrzebna jest pomoc zarówno Ośrodka Pomocy Społecznej, jak i wielu innych instytucji i organizacji. Dlatego tak ważne jest, aby w Gminie Krzeszów działał dobrze zorganizowany system wsparcia rodziny: system oparty na współpracy OPS-u, instytucji i organizacji działających na polu pomocy społecznej, szkół i placówek oświatowych, służby zdrowia, policji i wszystkich zainteresowanych dobrem rodzin zamieszkujących Gminę Krzeszów.

10. Inne formy działania w ramach realizacji celów:

- 1) Systematyczna współpraca instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej.
- 2) Edukacja rodzin zagrożonych dysfunkcją oraz wczesna interwencja w tych rodzinach.
- 3) Wspieranie rodzin w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.
- 4) Wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez pracę socjalną z rodziną.
- 5) Upowszechnianie informacji o instytucjach świadczących specjalistyczne poradnictwo.

11.Realizatorzy Programu

Program będzie realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie we współpracy z instytucjami świadczącymi pomoc w zakresie wspierania rodziny opisanymi poniżej w tabeli:

Lp.	Instytucja:	Zadania/zakres współpracy
1.	Urząd Gminy Krzeszów	Wspieranie lokalnych programów oraz inicjatyw na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.
2.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku	Udzielanie pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów dotyczących rodzin zastępczych oraz rodzin zagrożonych kryzysem. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Udzielanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze. Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
3.	Sąd Rejonowy – Wydział Rodzinny i Nieletnich w Nisku	Orzekanie z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego.
4.	Kuratorzy sądowi	Wykonywanie zadań o charakterze wychowawczo – resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związanych z wykonywaniem orzeczeń sądu. Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.

5.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krzeszowie	Zapewnienie osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz ofiarom przemocy w rodzinie dostępu do specjalistycznych form wsparcia poprzez prowadzenie Punktu Konsultacyjnego. Organizacja, finansowanie i współfinansowanie wypoczynku letniego w formie kolonii z programem profilaktycznym w szczególności dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem uzależnienia od alkoholu oraz przemocy w rodzinie. Wspieranie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży (w tym pozalekcyjnych działań opiekuńczo – wychowawczych, kulturalno – oświatowych, sportowych i rekreacyjnych) oraz dorosłych. Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty
6.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy w Krzeszowie	Integrowanie i koordynowanie działań wszystkich instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy. Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
7.	Komisariat Policji w Rudniku nad Sanem Oddział Prewencji w Krzeszowie	Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i rodzinom na terenie gminy Krzeszów. Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty. Przeciwdziałanie przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.
8.	Szkoły z terenu gminy Krzeszów	Realizacja szkolnych programów profilaktycznych, edukacyjnych, wychowawczych. Wsparcie pedagogiczne dla rodziców i dzieci. Pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych. Uświadamianie rodzicom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży. Organizowanie czasu wolnego dla dzieci (zajęcia terapii pedagogicznej, socjoterapeutycznej, pomocy w odrabianiu lekcji) Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty
9.	Gminny Ośrodek Kultury w Krzeszowie Biblioteka	Realizuje zadania w dziale wychowania, edukacji i upowszechnianiu kultury. Wspieraniu rodziny w sprawowaniu jej podstawowych funkcji, pomoc w nauce, organizacja czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizacja zabaw i zajęć sportowych, stała praca z rodziną dziecka, współpraca z różnymi instytucjami w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i rodzinnych dzieci, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień i uzdolnień dzieci, pomoc dziecku w radzeniu sobie z życiowymi problemami, kryzysami(rodzinnymi, związanymi z relacjami z rówieśnikami szkolnymi), pomoc dla dzieci i

		młodzieży pragnącej rozwijać swoje twórcze zainteresowania i talenty oraz uzdolnień mieszkańców przez tworzenie kół zainteresowań, realizacja projektów i programów służących zdrowemu stylowi życia, przeciwdziałaniu uzależnieniom i biernym formom spędzania czasu wolnego.
10.	Przychodnie Rodzinne w Krzeszowie NZOZ „Centrum Medyczne KINESIS s.c.” oraz NZOZ „NASZE ZDROWIE-NIWIŃSCY”	Opieka i profilaktyka zdrowotna. Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
11.	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Nisku	Umożliwienie rodzinom z dziećmi skorzystania ze specjalistycznego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i pedagogicznego.
12.	Parafie z terenu Gminy Krzeszów i związku wyznaniowe	Wspieranie działań w zakresie realizowania programów na rzecz rodziny oraz upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.
13.	Organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie. Stowarzyszenie Harcerskie Skautfort w Rudniku	Zagospodarowanie czasu wolnego oraz promowanie aktywności dzieci i młodzieży poprzez propagowanie działalności klubowej, sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej. Stwarzanie warunków do wszechstronnego rozwoju młodzieży, przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, działalność na rzecz rodziny, organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych z programem profilaktycznym.
14.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w rudniku	Pomoc dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w tym z niepełnosprawnością
15.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Rudnik nad Sanem	Udziela pomocy osobom, rodzinom, pochodzącym ze środowisk zagrożonych patologią o niskim statusie materialnym

12. Założenia Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem przewidzianym do realizacji na lata 2017-2019. Głównym założeniem Programu jest stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia rodziny poprzez działanie mające służyć:

- wspieraniu potencjału rozwojowego rodziny, biologicznej na wczesnym etapie jej funkcjonowania,

- wzmocnieniu systemu gwarantującego prawidłowy proces wychowawczy oraz ochrony dzieci przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i wykluczeniem,
- poprawie sytuacji dziecka w środowisku szkolnym poprzez wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów wymagających pomocy,
- zwiększeniu poziomu bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i rodziny poprzez prowadzenie stosownych działań profilaktyczno-edukacyjno-wychowawczych w środowisku,
- zapobieganiu powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz skuteczne reagowanie w sytuacjach już zaistniałych poprzez udzielanie wielopłaszczyznowego wsparcia.

13. Zadania i Harmonogram Programu

Harmonogram Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 w Gminie Krzeszów został przedstawiony, w formie poniższej tabeli:

L.p.	Zadania	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki
1.	Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej na rzecz rodziny	1) udział w kampaniach konferencyjnych seminariach promujących wartość rodziny; 2) realizowanie i udział w programach profilaktycznych, edukacyjnych wspierających wychowywanie dzieci i młodzieży	2017-2019	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji Programu	- ilość plakatów, ulotek, - zamieszczanie informacji na stronie internetowej, tablicy ogłoszeń, - ilość programów

2.	Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	1) Praca socjalna skierowana na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych na podstawie diagnozy, konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, pomoc prawna, psychologiczna 2) udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej, pomoc w formie dożywiania dzieci w szkołach, zapewnienie dzieciom wypoczynku letniego i zimowego udzielenie dzieciom stypendiów szkolnych; 3)zapewnienie rodzinom usług asystenta rodziny, wsparcie asystenta rodziny , pracownika socjalnego w opiece i wychowaniu dzieci 4)analiza sytuacji rodzin, których dzieci zagrożone są umieszczeniem w pieczy zastępczej 5) monitoring sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem 6) promowanie rodzin wspierających 7) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej itp.	2017-2019	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji Programu	- ilość porad udzielonych rodzinom, - ilość rodzin objętych pomocą finansową, rzeczową, ilość dzieci dożywianych w szkołach, ilość dzieci skierowanych na wypoczynek, - ilość przyznanych stypendiów szkolnych, - ilość kontraktów socjalnych - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny - liczba monitorowanych rodzin -liczba akcji promocyjnych - liczba umieszczonych dzieci
----	--	--	-----------	---	--

3.	Doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny	1) Współpraca szkół, policji, służby zdrowia, kuratorów, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, 2) stała współpraca z PCPR jednostką realizującą działania z zakresu pieczy zastępczej, 3) doskonalenie kadry, udział w szkoleniach, samokształcenie pracowników.	2017-2019	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji Programu	- liczba spotkań, szkoleń, konferencji itp.
----	---	---	-----------	--	---

Źródło: opracowanie własne.

14. Analiza SWOT

Przeprowadzona na potrzeby niniejszego programu analiza SWOT posłużyła do identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu wsparcia rodziny oraz szans i zagrożeń, jakie przed nimi stoją. Pozwoliła oszacować potencjał, jakim Gmina Krzeszów dysponuje w tym obszarze oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom rodzin i dzieci mieszkającym na terenie gminy.

Analizę SWOT odnoszącą się do mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w rozwoju wspierania rodziny przez instytucje i ich otoczenie w gminie Krzeszów przedstawia poniższa tabela:

Mocne strony	Słabe strony
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Krzeszów na lata 2016-2025, - funkcjonowanie gminnych programów profilaktycznych, - funkcjonowanie rządowych programów	- wysoki poziom bezrobotny, - wysoki wskaźnik ubóstwa, - wysokie koszty utrzymania rodziny, - ograniczona liczba miejsc w przedszkolu, - ograniczanie środków finansowych z budżetu

wspierających rodzinę - dobry dostęp do szkół średnich i wyższych dla młodzieży z terenu gminy, - odżywanie dzieci w każdej szkole, - fachowa kadra nauczycielska, - dobry dostęp do placówek oświatowych: szkoła w każdej wsi na terenie gminy, - silne więzi rodzinne, - wykształcona młodzież, - komunikacja podmiotów zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży rządowych i pozarządowych, - dość dobre rozeznanie środowiska uczniowskiego przez nauczycieli, - możliwość szybkiego kontaktu na linii nauczyciel-rodzic, - wychowanie dzieci wiejskich w poszanowaniu wysokich wartości tradycyjnych (pracy, poczuciu obowiązku i odpowiedzialności, samodzielności), - możliwość współpracy z rodzicami, - wysoki poziom nauczania, - system stypendialny dla dzieci, - bardzo dobrze działający OPS: profesjonalna kadra pomocy społecznej, - działające Ośrodki Zdrowia, - działalność Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - świetlice wiejskie, - wsparcie rodziny prowadzone przez asystenta rodziny, - możliwość otrzymania dotacji na dofinansowanie kosztów wynagrodzenia	państwa na zadania realizowane przez gminę, - brak wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, - brak ośrodków wsparcia na terenie gminy, - niska świadomość społeczna, - wzrost spożycia alkoholu wśród osób młodych, - wyuczona bezradność, postawa roszczeniowa, - brak rozwiązań systemowych w zakresie zwalczania bezrobocia w tym także osób niepełnosprawnych, - marginalizacja problemów osób starszych, - brak świetlic (przyszkolnych, wiejskich), - izolacja dzieci niepełnosprawnych od ich rówieśników, - niedostateczna ilość środków finansowych na organizację wypoczynku, - niedostateczne zabezpieczenie dzieciom i młodzieży dostępu do różnych form spędzania czasu wolnego, - brak możliwości alternatywnych dla młodzieży, - zmiana modelu rodziny, - brak wykształconej kadry specjalistycznej zajmującej się pracą rodzin dysfunkcyjnych, - brak bazy lokalowej
--	--

asystenta rodziny w ramach rządowego programu.	
--	--

Szanse	Zagrożenia
- polityka państwa przyjazna rodzinom, - możliwość zatrudnienia asystenta rodziny w ramach programu rządowego, - wsparcie rodzin w ramach realizacji Rządowego Programu Rodzina 500 plus - wsparcie rodzin wielodzietnych poprzez możliwości z korzystania z Karty Dużej Rodziny - spadek bezrobocia, - zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin dysfunkcyjnych - możliwość ustanowienia rodzin wspierających - funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego w gminie - rosnący poziom wykształcenia młodzieży i kadry pedagogicznej - prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych - wzmożony monitoring sprzedaży alkoholu i papierosów - wzrost zainteresowań zdrowym, sportowym stylem życia - współpraca ze specjalistami - możliwość z korzystania z bezpłatnej pomocy prawnej na terenie gminy - tworzenie kół zainteresowań - wzmocnienie współpracy pomiędzy	- migracja ludzi młodych i wykształconych - wzrost liczby osób niepełnosprawnych , starszych , chorych - niski przyrost naturalny - rozszerzenie zjawisk patologicznych (przemoc, uzależnienia alkoholizm), - ubożenie społeczeństwa - negatywny wpływ mediów na dzieci i młodzież - występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, ubóstwo - marginalizacja i alienacja grup i osób - niewystarczające środki publiczne na opiekę nad dzieckiem i rodziną - zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców - uzależnienie rodzin od pomocy społecznej i zjawisko dziedziczenia biedy - ograniczone środki finansowe na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej - przyzwolenie społeczne na spożywanie przez nieletnich alkoholu i palenie papierosów - małe zainteresowanie rodziców formami spędzania wolnego czasu przez dzieci - brak rodzinnych ofert spędzania czasu wolnego - wystąpienie zagrożenia rozpowszechniania

instytucjami wspomagającymi rodziny	się rodzin dysfunkcyjnych -wzrost kosztów utrzymania rodziny
-------------------------------------	---

15. Adresaci Programu

Program skierowany jest do mieszkańców gminy Krzeszów. Adresatami są dzieci i rodziny z terenu gminy przeżywające trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej. Wszystkie dzieci wymagają ochrony swoich praw i wolności oraz pomocy dla zapewnienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Niski poziom wykształcenia rodziców, bezradność oraz liczne dysfunkcje, czy zachowania patologiczne w rodzinie przyczyniają się do powstawania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w takich rodzinach. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej.

Odbiorcami Programu są:

- 1) Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) Dzieci i młodzież którym rodzina nie zapewnia należytej opieki;
- 3) Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci.

16. Spodziewane Rezultaty

Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego wsparcia dla rodziny i dziecka. Stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze w szczególności poprzez:

1. Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi poprzez zrealizowanie celu głównego i celów szczegółowych.
2. Podniesienie jakości usług świadczonych przez jednostki zaangażowane w realizację Programu.
3. Poprawa sytuacji dziecka w środowisku szkolnym.
4. Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.
5. Zmiana postaw społecznych.
6. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego.

17. Źródła finansowania Programu

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Krzeszów na lata 2017-2019 będzie w ramach środków pochodzących z Urzędu Gminy Krzeszów, dotacji, programów rządowych z zakresu wspierania rodziny. Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane w rocznym planie finansowym.

18. Sposób monitorowania i ewaluacji Programu

Koordynatorem programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie. Monitoring będzie polegał na zbieraniu i analizowaniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach przedmiotowego programu, we współpracy z podmiotami zaangażowanymi w jego realizację.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań w oparciu o analizę założonych wskaźników. Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzeszowie co roku przedkłada Radzie Gminy sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji programu.

Monitorowanie programu umożliwi wgląd w realizację działań, ocenę ich skuteczności oraz możliwość podejmowania bieżącej korekty. Monitorowanie Programu Wspierania rodziny odbywać się będzie na podstawie sprawozdawczości sporządzonej w corocznym sprawozdaniu merytorycznym z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej, przedkładanym Radzie Gminy Krzeszów i Wójtowi Gminy Krzeszów. Dodatkowo sporządzone będą również sprawozdania rzeczowo – finansowe z zakresu wspierania rodziny, które przekazane zostaną wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Program ma charakter otwarty co oznacza, że powinien ewaluować w zależności od pojawiających się potrzeb.

Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Krzeszów na lata 2017-2019 zakłada tworzenie sprzyjających warunków do poprawy życia rodzin i dzieci w rodzinach.

Zadaniem programu wspierania rodziny jest zapobieganie dysfunkcji rodziny poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę, dzieci i młodzież, w taki sposób aby była w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Pomoc powinna mieć na celu podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Aby osiągnąć zamierzone cele w realizacji programu powinny włączyć się aktywnie instytucje, placówki i organizacje, które swoimi działaniami wspierają dzieci i rodziny. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucie bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny.

Spis treści:

Wstęp	2
1.Uwarunkowania prawne sprzyjające realizacji Programu	4
2.Rodzina w ujęciu przepisów prawa polskiego	5
3.Dokumenty lokalne sprzyjające realizacji Programu	10
4.Diagnoza sytuacji rodziny w Gminie Krzeszów	10
5.Zasoby Gminy	21
6.Cele Programu	23
Cel główny	23
Cele szczegółowe	23
7.Zadania realizowane w ramach Programu	24
8.Sposób realizacji Programu	26
9.Wsparcie rodzin jako główne zadanie gminy	27
Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny	27
Praca z rodziną.....	27
Asystent rodziny	27
Rodziny wspierające	33
Placówki wsparcia dziennego	33
Partycypacja w kosztach utrzymania dzieci z Gminy Krzeszów umieszczonych w pieczy zastępczej	35
Nowe zadania wsparcia rodziny na poziomie gminy	35
10.Inne formy działania w ramach realizacji celów	36
11.Realizatorzy Programu	36
12.ZałożeniaProgramu.....	40
13.Zadania i Harmonogram Programu.....	41
14.Analiza Swot	43
15.Adresaci Programu	46
16.Spodziewane rezultaty	46
17.Źródła finansowania Programu	47
18.Sposób monitorowania i ewaluacji Programu	47
Podsumowanie	48